

PRIKBORD

Wat staat erop stapel?

Kerk en Vrede organiseert van 11 september tot 10 oktober vanwege haar 85 jarig bestaan ondermeer een tentoonstelling in de Oranjekerk, gelegen midden in de Pijp te Amsterdam. Onderwerp is: VREDE- onder ogen! Theologen worden uitgenodigd om nu hun kunstenaarstalent te tonen op non verbale wijze! U raadt het al, ook de Vrienden van Sabeel hebben zich ingeschreven voor deze tentoonstelling en wel met drie banieren, die ook bij de opening van de Zevende Oecumenische Conferentie van Sabeel 2008 in Nazareth en Jeruzalem hebben gehangen. Drie banieren waarop ieder 12 miniaturen om de Nakba in herinnering te brengen. Tegelijkertijd willen wij een boekje in het Nederlands uitbrengen met verhalen van Palestijnen die in 1948 de Nakba zelf hebben meegemaakt en daar nieuwe verhalen aan toevoegen van al die mensen/ gezinnen die tot op de dag van vandaag door de Israëliërs uit hun huizen worden gezet. Uit dit boekje hopen wij enige verhalen te mogen voorlezen tijdens de tentoonstelling en het te koop aanbieden voor geïnteresseerden.

Marijke Egelie-Smulders

Intercultureel Bijbellesen: een leerzaam en inspirerend gebeuren

Zes Nederlandse vrouwen van de Geloofsgemeenschap Oecumenische Hagediensten te Doorn-Driebergen hebben zich samen met vijf Palestijnse vrouwen, een Canadese en een Nederlandse, onder leiding van Janneke Stegeman in Jeruzalem, gebogen over het verhaal van de vrouw die 18 jaar lang krom gebogen was en door aanraking van Jezus weer rechtop mocht staan (Lucas 13, 10-17). Wij zijn vijf keer bij elkaar geweest om over en weer uit te wisselen wat er allemaal bovenkomt bij het intensief lezen van zo'n bijbeltekst. Een leerzaam en inspirerend gebeuren! Voor ons, Nederlandse vrouwen, bleek bij evaluatie dat de openheid naar elkaar toe veel heeft te weeggebracht en dat wij al gaandeweg ook in gesprek kwamen met de Palestijnse groep. Want ineens blijkt dat ieders context zo verschillend is. Onze vrijheid om te gaan

en te staan waar wij willen is toch niet te vergelijken met de voortdurende spanning van onvrijheid die 'onze vriendinnen' in Palestina ondervinden. Daarbij was de inval in Gaza nog eens een extra moeilijke periode voor ze, waardoor het gesprek een beetje stakte. In Nederland hebben wij het project afgerond met een creatieve avond, waarop wij met penseel en verf de 'opstanding' van die vrouw hebben verbeeld en wellicht impliciet ieders opstanding die met name tijdens het Paasfeest ons is aangezegd. Is er bij u een in de gemeente of parochie behoefte om ook zo iets te wagen? En om dit op te pakken vanaf september? Neem dan contact op met Meta Floor in Jeruzalem of ondergetekende.

Marijke Egelie-Smulders

Reisgenoten gezocht

Voor ieder die nu eens de andere kant wil zien, de overzijde en ook de andere verhalen horen, zal er een reis worden georganiseerd naar Israël en de Palestijnse Gebieden. Deze reis staat gepland van 8 tot 18 oktober 2009 en vindt plaats in samenwerking met Vrienden van Sabeel Nederland. Om uiteindelijk meer inzicht te krijgen in de huidige situatie van de Palestijnen. Leiding van de reis is in handen van Meta Floor en Freek van der Veen. Meta Floor is in 2007 door Kerk in Actie uitgezonden naar Sabeel Jeruzalem en werkt daar mee in een internationaal programma voor bewustwording in de kerken in het westen over de situatie van Palestijnse christenen. Sabeel is een Palestijns theologisch instituut in Oost-Jeruzalem. Tijdens de reis die alle gelegenheid biedt om veel van het land laat zien, vinden ontmoetingen plaats met vertegenwoordigers van Joods-Israëliërs mensenrechten- en vredesorganisaties. Daarnaast wordt u ontvangen in de huizen van Palestijnse christenen en maakt u kennis met hoe zij in hun situatie moeten leven. De kosten van de reis zijn ca. € 1400 en er kunnen maximaal 18 personen mee. Meer informatie op www.metafloor.nl (prikbord), of bij Meta Floor, floormeta@hotmail.com. Opgave voor de reis kan bij Freek van der Veen, op het e-mailadres f.vander.veen@pkn.nl

Bericht van de penningmeester

Via motivaction.nl heb ik kunnen vaststellen dat ik post-materialist ben. Ik weet niet of dat een compliment is voor een penningmeester, maar u moet het er mee doen, tenzij u een beter voorstel heeft. Hoe dan ook, het aantal donateurs groeit nog steeds, inmiddels tot 104. En dit vervult me met trots. Daarvan hebben 45 mij gemachtigd de donatie te incasseren. Het is gemakkelijker voor u en mij, maar het geeft m.i. ook een mate van 'commitment' aan. Overigens twijfel ik niet aan

het commitment van de anderen. Het machtigingsformulier aan te vragen per email. De jaarrekening over 2008 is gereed. Het saldo bedraagt € 11750,- omdat we in een laat stadium de subsidie van ICCO/KIA ontvingen. Aan te vragen per email. In 2009 heb ik al € 645 aan donaties ontvangen. Goed voorbeeld doet goed volgen. Email: bert.middel@hetnet.nl En verder: Op naar vrede en verzoening tussen Israel en Palestina!

Bert Middel

Van 4 tot 10 juni vindt een verhalenstafette plaats, georganiseerd door de Wereldraad van Kerken, samen met IKV/Pax Christi, Kerk in Actie, ICCO, Doopsgezind Wereldwerk en Vrienden van Sabeel Nederland. De start is op 4 juni op het strand van Bloemendaal.

uit **WEG**

VAN DE VOORZITTER

Over pijnlijke herinneringen en een onduidelijke toekomst. Het mag misschien wat vreemd lijken dat op onze studiedag, naar aanleiding van de Palestijnse Dag van het Land, twee van de drie inleiders joodse Israëliërs waren. Een achterliggende gedachte daarbij was: de broodnodige externe druk op Israël heeft alleen kans van slagen als binnen de Israëliërs samenleving een voldoende breed en sterk draagvlak gecreëerd wordt die de zionistische politiek van de staat Israël een fundamenteel andere wending kan geven. Fundamenteel anders: een politiek, niet geënt op eenzijdige steun van één van de grootmachten, maar gericht op het opbouwen van goede relaties met de directe buurlanden. Een politiek die de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de terreurdaden en het grove geweld waarmee het ontstaan en voortbestaan van de staat Israël gepaard ging en nog steeds gaat. Tineke Bennema bijvoorbeeld sprak van een honderdtal terroristische aanslagen die eind 30er jaren door zionistische strijdgroepen werden gepleegd, vaak gericht op de burgerbevolking.

Een politiek die breekt met de gewoonte om rechtmatig verzet van Palestijnen tegen apartheid en bezetting te zien als daden van terreur. Susan Nathan onderstreepte nog eens dat het labelen van het conflict met de Palestijnen als een "war on terror", veel kwaad doet. Voor elke samenleving, ook voor de Israëliërs, geldt, dat het ontkennen van het eigen verleden een potentiële blokkade voor de toekomst in zich bergt. Anders geformuleerd: '...omdat de geschiedenis ons leert dat onrecht uiteindelijk zichzelf vernietigt, onrecht is gebaseerd op factoren die niet duurzaam zijn'. De waarheid spreken, ook al is deze zeer pijnlijk - zoals de werkgroep Zochrot laat zien - maakt vrij. Aan ons de vraag om solidair te zijn met die zoekers naar waarheid en recht, Israëliërs en Palestijnen.

Jan den Hertog

Susan Nathan: Kijk op de werkelijkheid

Opgegroeid als telg uit een Joods-zionistisch geslacht ontdekte zij – later geëmigreerd naar Israël - dat zij (klinisch psycholoog en auteur) samen met haar leeftijdgenoten verkeerd (eenzijdig) was voorgelicht.

Hen was alles verteld vanuit Joods perspectief, maar niemand sprak over het Palestijnse-. Nathan is ervan overtuigd dat er nooit sprake kan zijn van verzoening tussen beide volken als zij hun eigen geschiedenis en dat van de ander niet kennen. Het huidige resultaat van de gezamenlijke geschiedenis is: dat de Palestijnse gebieden worden bezet dat Palestijnen als tweede-rangs burgers worden behandeld een hypocriete houding van de regering van Israël.

Andere belangrijke items:

Anti-islamisme. De 'War on Terror', gestart door de regering Bush, had een sterk anti-islam karakter. Dat gaf de regering van Israël carte blanche haar eigen burgers te manipuleren.
Militarisatie. De samenleving in Israël is door en door gemilitariseerd. Hiervan worden voorbeelden gegeven.
De buiten- en binnenlandse politiek van de staat Israël wordt gekenmerkt door crisismangement. Er is geen lange termijn-politiek. Dat is schadelijk voor de samenleving. Elke kleine stap voorwaarts om de gevolgen van de bezetting die al 60 jaar duurt – en waarvan de volgende generaties de gevolgen zullen ondervinden – te overzien en daarop te reageren, is een stap in de goede richting. Juist het Joodse volk heeft geleerd dat de trauma's van de ouders worden geërfd door hun kinderen.
Extremisme en terrorisme. De extreme opstelling van Hamas en Herzbolla is het regelrechte gevolg van de politiek die de staat Israël voert. Het wordt tijd dat de regering dat inziet en het gesprek met deze bewegingen begint. Er is geen andere weg. Hamas en Herzbolla krijgen de etiketten "terroristisch" en "extremistisch" opgeplakt. Misschien is dat wel terecht. Joden die hun geschiedenis kennen, weten dat er onder hen en onder vergelijkbare omstandigheden ook "terroristen" en "extremisten" waren. Onder de Britse overheersing pleegden zij bijvoorbeeld aanslagen op Britse militairen en bleven zij het King David Hotel in Jeruzalem op. Bij die aanslag vonden onschuldige burgers de dood.
De rol van Europa. In de Joodse cultuur/psychologie staat de Holocaust centraal. Deze ramp werd aangericht in Europa. Maar na WO II was er geen enkel Europees land dat haar deuren wilde openen voor hen die de Holocaust hadden overleefd. Daarom is Europa

medeverantwoordelijk voor het feit dat de stichting van de staat Israël ten koste ging van de Palestijnen. *De oorlog in Gaza*: voor velen begint nu duidelijk te worden dat hier door de regering en/of de militairen alle grenzen zijn overschreden. Inderdaad begint de kritiek op Israël toe te nemen. De boodschap van de hele wereld aan Israël moet nu duidelijk zijn: genoeg is genoeg. *Israël wordt al jaren beheerst door angst*. Dat is psychologisch goed te verklaren, maar dat mag niet de motor voor het beleid van de staat zijn. Wie erachter komt dat zijn kijk op de wereld is gebaseerd op verkeerde (eenzijdige) voorlichting en dan de werkelijkheid onder ogen moet zien, komt in een shock terecht. Die shock is zo groot dat zij er lichamelijk ziek van worden. Nathan spreekt uit ervaring. Haar gezondheidstoestand is wankel. *Ethiek*. In het jodendom (hier verstaan als religie) staan centraal: respect en gastvrijheid voor de vreemdeling. Deze ethiek wordt in Israël vernietigd. Dat brengt joden die hun Heilige Boek serieus nemen in een spagaat. Wat zij in de synagoge horen, staat haaks op de politieke praktijk. Een volledig verslag kunt u vinden op de website: www.vriendenvansabeelnederland.nl

Willemien Keuning

Tineke Bennema: De last van Khalil

– Het leven van een Palestijnse sjuwer in Jeruzalem. Dit is ook de titel van het boek van deze Nederlandse schrijfster. Tineke Bennema is opgegroeid in een christelijke traditie. Ze trouwt met

een Palestijn en om als buitenlandse in Israël te kunnen wonen en werken, wordt ze moslim. Zo kwam ze aan in Jeruzalem. Door de geschiedenis te vertellen van Khalil (de grootvader van Bennema's echtgenoot), een gewone man, die vier verschillende bezettingen meemaakte in zijn leven, laat de schrijfster zien dat het Westen een belangrijke taak te vervullen heeft bij het oplossen van het conflict. Het Westen namelijk heeft er mede voor gezorgd dat het Palestijnse volk zijn land is kwijtgeraakt.

Khalil werd begin 20e eeuw geboren in Hebron, onder Ottomaanse overheersing. Palestijnen maakten deel uit van dat rijk. Palestina was een provincie en ze waren volwaardig burger. Maar Khalils vader, die van beroep zoutdrager was (zout van de Dode Zee), moest als officier in het Turkse leger gevaarlijke tochten ondernemen en zijn gezin in armoede achterlaten. Khalils moeder stierf in de Eerste Wereldoorlog aan cholera toen hij nog klein was en hij en zijn kleine zusjes bleven onbeheerd achter. Khalil kreeg de taak als 10 jarige voor het gezin te zorgen. De Britten namen de resten van het Turkse rijk over: Palestina werd een VN-mandaat in 1917. Khalil zag ineens een andere vlag, Engelse officieren en ander geld: kortom zijn wereld veranderde. In 1918 werd de Balfour-declaratie aangenomen die joden een 'nationaal tehuis' in Palestina beloofde. Khalil was intussen sjuwer geworden en kreeg ruzie met zijn stiefmoeder. In een gevecht met de broers van zijn stiefmoeder doodde hij uit zelfverdediging een van hen. Enkele jaren bracht hij door in een Engelse gevangenis. Toen hij hier uit kwam, halverwege de jaren '30, werkte hij als sjuwer in Jeruzalem. Het ging hem

goed, kocht twee vrachtauto's. Later vond hij werk als piccolo in het Koning David Hotel in Jeruzalem. Maar dit hotel werd opgeblazen door joodse extremisten. Khalil moest weer sjuwer worden. Joden en Arabieren werden door de Britten begin jaren '40 gescheiden door muren en prikkeldraad. Hij kwam alleen nog in het Arabische gedeelte, en had weinig werk. Na W.O. II maakte Groot Britannië bekend het mandaat terug te willen geven aan de VN. De VN had een delingsplan voorgesteld, waarbij een groter deel van het land aan Joden toe zou vallen. Het Israëlische leger riep onafhankelijkheid uit en richtte een slachtpartij aan onder Palestijnen. Meer dan 750.000 van hen vluchtten, waaronder Khalil. Toen hij terugkeerde, stond zijn huis in Jordanië en was hij ineens Jordaans staatsburger. In 1967 brak een oorlog uit, waarbij Israël onder andere de Westelijke Jordaanoever, Gaza en Jeruzalem veroverde. Weer vluchtte Khalil en toen hij terugkeerde woonde hij ineens in Israël. De scheiding tussen oost en west werd opgeheven en hij kon weer vrij reizen. Maar wel in een gehate omgeving. Israël bouwde nederzettingen in bezet gebied en stond Palestijnen niet toe huizen te bouwen. Khalil moest vanwege uitbreiding van zijn gezin uitwijken naar Kalandia op de Westelijke Jordaanoever. Inmiddels was het Israëlische beleid erop gericht de Palestijnen geen meerderheid te laten vormen in Israëlisch gebied en stimuleerde Palestijnse groei elders. Begin jaren '90, na aanslagen en rellen, sloot Israël die Palestijnse enclaves af van het eigen gebied, inclusief Jeruzalem. Voor Khalil betekende dat dat hij niet meer naar Jeruzalem kon en dat hij stateloos was geworden. Hij kon niet meer terug naar zijn oude huis in Jeruzalem. Zijn situatie toont aan hoe Palestijnen door opeenvolgende bezettingen niet alleen hun land en bezit zijn kwijtgeraakt, maar ook hun status. De belofte van de VN om de Palestijnen onafhankelijkheid te geven is nooit waargemaakt. Zo zijn zij de dupe geworden van internationale machtsverhoudingen. Ze leven nu een leven in afgesloten gebieden, belegerd, zonder werk, in bittere armoede, met niet meer dan een bedelaarstatus. Gezien de geschiedenis is het Westen verplicht zijn belofte na te komen. Er heerst nu het recht van de sterkste in het Midden-Oosten. Daaraan moeten wij een einde maken, anders zijn we medeplichtig aan een vreselijke misdaad tegen een volk dat afhankelijk is gemaakt.

Freek van der Veen

Yoni Espar: Hoe schrijf je Nakba in het Hebreeuws?

Onze derde spreker was Yoni Espar (35), een politiek analist in Tel Aviv. Yoni werkt als vrijwilliger bij Zochrot. Zochrot zet zich in voor het bekend

maken van de Nakba in Israël. Het woord Zochrot betekent heel toepasselijk 'herinneren'. Zochrot werd in 2002 opgericht vanuit de vaststelling dat de Nakba in Israël nauwelijks ter sprake komt. De activiteiten van Zochrot kunnen worden ingedeeld volgens de drie hoofddoelstellingen van deze organisatie. Allereerst zet Zochrot in op onderwijs. Daarbij valt te denken aan het verzamelen van informatie over de Nakba, Palestijnse vluchtelingen en overtredingen van het internationaal recht door

Israël en deze informatie toegankelijk maken voor de Israëliërs. Een mooi voorbeeld hiervan is een lespakket over de Nakba voor middelbare scholen. De titel die boven deze bijdrage staat is ook de titel van dit lespakket. Volgens Yoni was er onder onderwijzers veel vraag naar. De tweede groep activiteiten valt onder de noemer 'advocacy'. Hierbij gaat het om legale acties tegen het Israëlische optreden tegen Palestijnen, zoals het verwoesten van huizen. Verder probeert Zochrot op allerlei manieren om de Nakba in Israël in de openbare ruimte te brengen. Dit doen zij onder andere door Palestijns erfgoed en gevolgen van de Nakba middels bewegwijzering en informatieborden zichtbaar te maken. Ten derde probeert Zochrot ook praktische oplossingen voor concrete problemen te zoeken. Zo ondersteunen en initiëren ze allerlei projecten die gericht zijn op het mogelijk maken van de terugkeer van Palestijnse vluchtelingen. Ze proberen de Israëliërs voorbij de politieke impasse te laten nadenken hoe het mogelijk zou zijn, qua infrastructuur, architectuur en economie, om Palestijnse vluchtelingen te laten terugkeren. Na zijn presentatie over Zochrot schetste Yoni de stand van zaken in de Israëlische politiek. Volgens hem staat Israël op de puinhopen van twee politieke paradigma die beide vrede beloofden, de tweestaten-oplossing en het unilateralisme. Beide paradigma's zijn ontoereikend gebleken. De tweestaten-oplossing zag het conflict primair als een bevrijdingsoorlog van de Palestijnen tegen de bezettende macht, Israël. Eind jaren 90 waren de meeste Israëliërs er uiteindelijk van overtuigd dat de vorming van een Palestijnse staat vrede zou brengen en waren zij ook bereid om daarom concessies te doen. De Palestijnen zouden op hun beurt de aanspraak van Israël op een deel van het land moeten erkennen en afzien van bijvoorbeeld het recht op terugkeer. De ineenstorting van dit paradigma tijdens de onderhandelingen in Camp David en het daaruit voortvloeiende geweld, zorgde voor de opkomst van het unilateralisme. Dit paradigma had aanvankelijk veel succes in Israël. Barak zorgde voor terugtrekking uit Zuid-Libanon, Sharon deed in Gaza hetzelfde, en Olmert werd gekozen vanwege zijn beloftes over terugtrekking van de Westelijke Jordaanoever.

De mislukte oorlog in Libanon en de machtovername door Hamas, heeft de meeste Israëliërs er inmiddels van overtuigd dat eenzijdige ontruiming van bezet grondgebied alleen maar leidt tot winst voor de meest militante vijanden van Israël. Waarmee ook het unilateralisme zijn langste tijd heeft gehad. Daarom zijn de meeste Israëliërs er vandaag de dag van overtuigd dat er in de strijd met de Palestijnen uiteindelijk maar één winnaar kan zijn. In deze atmosfeer is de recente verkiezingsoverwinning van rechts verklaarbaar. In deze atmosfeer ook probeert Zochrot haar werk te doen. Yoni Espar is er van overtuigd dat de ontstane impasse alleen doorbroken kan worden door in Israël de kennis over het conflict te vergroten. Dat betekent een niet-ideologisch beeld van de geschiedenis van Israël te schetsen. Dat beeld bevat ook het erfgoed en de geschiedenis van de Palestijnen en dus ook een eerlijke kijk op de duistere kanten van Israël. De geschiedenis van Israël zoals Zochrot die vertelt, leidt tot nogal wat weerstand in eigen land. Toch is het kennis nemen van de Nakba voor Israël een onmisbare stap op weg naar een duurzame vrede.

Jan Willem Stam

VOOR U GELEZEN:

De andere kant van Israël, door Susan Nathan

De joodse schrijfster Susan Nathan is opgegroeid in Groot-Britannië en Zuid-Afrika. Als ze terugkeert naar Israël besluit ze niet in Tel Aviv te blijven, waar ze eerst woont, maar te verhuizen naar Tamra, een Arabische stad in het noorden van Israël. Ze wil aan den lijve ondervinden hoe de Palestijnen leven. Ze ontdekt dat veel van de geschiedenis en van wat de Palestijnen nu meemaken, onbekend is bij de meeste (joodse) mensen. Nu, in haar nieuwe woonplaats, komt ze er achter wat leven is achter betonnen muren en prikkeldraad, dat Palestijnse dorpen afscheidt van Israëliërs. Zo vertelt ze over het dagelijks leven van haar naaste burens, over de misstanden en de hoop op een beter leven. Veel van wat mensen als zij moeten doormaken, bereikt niet het dagelijkse nieuws. Maar het is de realiteit van het leven met constante terreur en politieke onrust. Met haar eigen leven als voorbeeld, bewijst de schrijfster dat het mogelijk is voor joden en Palestijnen om samen te leven. Het boek laat zien - door deze moedige vrouw met haar ideaal - dat er in een verscheurd land als Israël, er misschien toch ooit vrede komen zal.

Freek van der Veen

Meta Floor

Meta Floor werkt namens Kerk in Actie bij Sabeel in Oost Jeruzalem. Lees meer op www.metafloor.nl

Nee zeggen

Het leger neemt in de Israëlische samenleving een belangrijke plek in. Alle Joodse jongeren moeten

verplicht het leger in. Sommigen van hen weigeren, zoals de negentienjarige Mia, die ik kortgeleden ontmoette. "In onze samenleving, in onze wetgeving en onze cultuur is het leger een vanzelfsprekendheid. Ik geloof echter niet dat geweld de oplossing kan zijn in een conflict. Mijn twee oudere zussen hebben wel in het leger gezeten, en mijn vader is een overtuigd zionist uit Argentinië. Hij gelooft dat Israël de enige veilige plek voor Joden is om te wonen. Zelf heb ik na mijn middelbare school meegedaan aan een internationaal uitwisselingsproject voor studenten, en daar ontmoette ik Palestijnen. Dit heeft mij veranderd. Mijn vader kon het echter niet verdragen om in één huis te wonen met een dienstweigeraar. Dat is de reden dat ik op mezelf ben gaan wonen. Binnenkort moet ik een gevangenisstraf uitzitten vanwege mijn weigering. Ik realiseer me dat mijn keuze ook gevolgen heeft voor mijn toekomst. Niet alle universiteiten zullen mij nu nog toelaten, en ook een hypotheek afsluiten en een baan vinden is moeilijker geworden. Ik vind het echter nog moeilijker te merken dat er veel verwijdering is ontstaan tussen mij en mijn familie en vrienden. Het is een taboe om dienst te weigeren, en zij wijzen mijn keuze af. Ik ben een outcast geworden. Ik denk dat het belangrijk is om de juiste vragen te stellen in het leven. Maar daar is wel heel veel lef voor nodig."